

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA YORUM

Yrd.Doç.Dr. Cem BAYGIN*

I. Yorumun Anlamı ve Türleri

Hukuki işlemin yorumlanması, muhtevasını belli etmek amacıyla, onu oluşturan irade açıklamalarının anlamının araştırılmasına yönelmiş mantıksal bir faaliyettir. Yorum faaliyetinin amacı, irade açıklamasının hukuk yönünden sonuçlandırıcı olan anlam ve muhtevasını ortaya çıkarmaktır.

Bir hukuki sonuca yönelik irade beyanı çeşitli sebeplerle, özellikle beyan sahibi veya muhatabın buna değişik anlam vermeleri yüzünden yoruma ihtiyaç gösterebilir. Gerçekten bir anlatım, açıklama ve özellikle iradeyi beyan aracı olarak kullanılan söz, kelime ve deyimlerin iyi düşünülmemiş veya doğru seçilmemiş olması, bazı kelime, deyim ve işaretlerin kullanıldığı yere, zamana ve hatta kullanan kişiye göre farklı anlamlar taşınması, irade beyanlarının gerçek anlamını gölgeleyen veya onların birden çok anlama gelmesine neden olan, böylece söz konusu beyanların gerçek anlamları üzerinde tereddüt ve şüphe uyandıran sebeplerdir. İşte; iradeyi açıklamak, beyan etmek için kullanılan söz ve deyimler açık olmadığı, birden çok manaya geldiği, taraflar arasında şüphe ve tereddüt uyandırıp anlaşmazlığa yol açtığı zaman, hakim bunların gerçek anlamlarını bulmak amacıyla yoruma başvurur¹.

Ölüme bağlı tasarrufların yorumu dendiğinde de ilk akla gelen, murisin kuşkulu ve çapraşık irade beyanlarının açıklanmasına yarayan bu dar anlamdaki "açıklayıcı yorum"dur. Örneğin, bir vasiyetnamede yer alan "araç" sözcüğünün hangi anlama geldiği; bununla otomobilin mi, motosikletin mi, deniz taşıt aracının mı, yoksa bir tarım makinesinin mi kastedildiği işte bu yoldan saptanır. Özellikle noter gibi resmi bir memurun katılımı olmaksızın, hukuk bilgisi bulunmayan ve kullandığı sözcüklerin seçiminde gerekli dikkat ve hassasiyeti göstermeyen bir vasiyetçi tarafından kaleme alınan el yazısı vasiyetnamelerde, kendisinin ölümünden sonra yapılmasını arzu ettiği hususları tayin edebilmek için çoğu kez açıklayıcı yoruma ihtiyaç duyulacaktır.

* A.Ü. Erzincan Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Fikret EREN, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I, 6. Bastı, İstanbul 1998, sh.139,140.

Fakat hemen belirtelim ki, yorum, salt açıklayıcı yorumdan ibaret değildir. Eksik beyanların tamamlanması, söz gelişi, ölüme bağlı tasarruflarda açık bırakılan yararlanma süresini belirleme (tamamlayıcı yorum)², geçersiz beyanların geçerli hale dönüştürülmesi, örneğin, kedi, köpek gibi bir hayvan lehine yapılan vasiyetin mirasçılara yüklenen bir mükellefiyete (kulfete) çevrilmesi (tahvil edici yorum) ve tümüyle geçersiz işlemin salt belirli bir bölümüyle geçersiz işleme indirgenmesi (bölümsel hükümsüzlüğe indirgeyici yorum), örneğin anlamsız, akıl dışı bir külfetin kesilip atılması da, aslında yorumdan başka bir şey değildir³.

Yorumun zikrettiğimiz türleri arasındaki sınırlar kaypak ve silik olmakla beraber aradaki başlıca farkı şu şekilde ifade edebiliriz. Dar anlamda açıklayıcı yorumda fiili (gerçek) iradeye bakılırken, geniş anlamda "tamamlayıcı, tahvil edici ve bölümsel hükümsüzlüğe indirgeyici" yorumda beyan sahibinin farazi (varsayımlı) iradesi araştırılır. Yani burada, beyan sahibinin eksikliği, aksaklığı veya sonradan ortaya çıkan gelişmeyi baştan bilmesi veya öngörmesi durumunun ne isteyeceği, iradesinin ne yönde olacağı tespit edilmeye çalışılır⁴.

II. Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yorumun Önemi

Yorum ölüme bağlı tasarruflarda özel bir önem taşır. Zira, ölüme bağlı tasarruflar mahiyetleri icabı bunları yapanın ölümünden sonra hüküm doğuran hukuki işlemlerdir. Hal böyle olunca terekesinin mukadderatını düzenleyen muris, bu tasarruflar yürürlüğe girdikten sonra diriltilip konuşturulamaz ve aslında neyi kastettiği sorgulanamaz. Ayrıca, el yazısı vasiyetnameler genelde kapalı kapılar ardında ve alabildiğine duygusal bir yaklaşımla kaleme alınır. Böyle bir vasiyetnamede de ister istemez içinden çıkılmaz ifadeler yer alır. Resmi vasiyetnamede, noterler kısmen yardımcı oldukları ve düzgün cümlelerle tutanak düzenlemeye özen gösterdikleri için, murisin son arzularının anlaşılma oranı el yazısı vasiyetnamelere göre daha yüksektir. Vasiyetçinin fevkalade bir hal sebebiyle el yazısı veya resmi bir vasiyetname düzenleme iktidarından yoksun olduğu ve bu sebeple son arzularını iki şahide bildirerek onlara söylediklerine uygun bir vasiyetname yazma görevi yüklediği durumlarda ise sözlü vasiyetlerin çoğu bilmece halindedir. Nihayet, ölüme bağlı tasarrufların düzenlendiği tarihle onun yürürlüğe girdiği tarih

² Tamamlayıcı yorum, hukuki işlemin düzenlediği konularda boşluk bulunması durumunda yapılır (Bkz. Şener AKYOL, Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasası, İstanbul 1995, sh.33).

³ Rona SEROZAN, Miras Hukuku, 1. Bası, İstanbul 2000, sh.147,148.

⁴ SEROZAN, age., sh.148.

arasında çoğu kez uzunca bir zaman dilimi yer alır. Bu süre içinde maddi ve manevi şartlarla kişisel ilişkiler baştan aşağı değişmiş olabilir⁵.

Yorumun ölüme bağlı tasarruflardaki öneminden dolayı özellikle Almanya ve Fransa gibi ülkelerin medeni kanunlarında bu konuya ilişkin hükümler yer almaktadır⁶. Bilhassa Alman Medeni Kanunu'nda ölüme bağlı tasarrufların yorumu hakkında birçok hüküm vardır⁷. Söz konusu kanuni yorum kuralları, miras bırakanın gerçek iradesini yorum metotları ile meydana çıkarma imkanı olmadığı zaman tatbik olunmaktadır.

İsviçre-Türk Medeni Kanunlarında ise, yorumla ilgili pek az hüküm vardır. Türk hukuku bakımından yorum hususunda dayanılabilecek genel kural, BK.m.18 hükmüdür. Bu maddeye göre, bir hukuki işlemin muhtevasını tayin ederken tarafların kullandıkları tabirlere (deyimlere) ve isimlere bakılmayarak, onların hakiki (gerçek) ve müşterek (ortak) maksatlarını araştırmak gerekir. Söz konusu kural, MK.m.5 delaletiyle, bünyelerine uygun düştüğü ölçüde, medeni hukuk ilişkilerine de uygulanır.

Hukuk sistemimizde BK.m.18 dışında, ölüme bağlı tasarrufların yorumuna ilişkin bazı özel hükümler MK.'un miras hukuku kitabında dağınık bir şekilde bulunmaktadır. MK.m.451/f.2; 462/f.2 c.2; 463; 466/f.2; 502/f.2; 519/c.2; 525/c.2; 587/f.3'deki düzenlemeler ölüme bağlı tasarrufların yorumunda uygulayıcılara yol gösterecek hükümlerdir. Türk Medeni Kanunu, Alman Medeni Kanunundaki gibi yoruma ilişkin çeşitli ve teferruatlı hükümler koymak suretiyle ölüme bağlı tasarruf metnini yorumlamak durumunda bulunan hukuk uygulayıcılarını sınırlandırmamıştır. Ne var ki, yorum kurallarının azlığı, ölüme bağlı tasarrufun yorumu ile karşı karşıya kalan hukukçuları, bilhassa da hakimleri gayet ciddi ve yorucu bir mesai sarfına zorlamaktadır⁸.

⁵ SEROZAN, age., sh.150; Bülent KÖPRÜLÜ, *Miras Hukuku Dersleri*, 2. Bası, İstanbul 1985, sh.224; Samim GÖNENSAY/Kemaleddin BİRSEN, *Miras Hukuku*, İkinci Bası, İstanbul 1963, sh.172; Esat ŞENER, *Eski ve Yeni Miras Hukuku (Şerh)*, Ankara 1988, sh.418; ayrıca bkz. Fikret GÜVENÇ, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumu*, İBD., C.XLV, Sa.1-2, İstanbul 1971, sh.31 vd..

⁶ Bu kurallar, Eski Yunan ve Roma hukukundan gelip, Müşterek hukukta gelişen esasları ihtiva etmektedir (Zahit İMRE/Hasan ERMAN, *Miras Hukuku*, 3. Basım, İstanbul 1995, sh.98; Nüşin AYİTER/Ahmet M. KILIÇOĞLU, *Miras Hukuku*, 2. Bası, Ankara 1991, sh.150).

⁷ BGB. § 133, 157, 2066-2076, 2084.

⁸ Ali Naim İNAN/Şeref ERTAŞ, *Miras Hukuku*, 4. Bası, İstanbul 2000, sh.219; İMRE/ERMAN, age., sh.98,99.

III. Ölümüne Bağlı Tasarrufların Yorumuna Egemen Olan İlkeler

1-) Genel Olarak

Ölümüne bağlı tasarrufların yorumuna ilişkin esasları ortaya koyarken vasiyetnamelerin yorumu ile miras sözleşmelerinin yorumunu ayrı ayrı ele alıp değerlendirmek gerekir. Zira, bu iki şekli anlamda ölümüne bağlı tasarruf arasındaki mahiyet farklılığı, zorunlu olarak bunların yorumunda uygulanacak prensipler bakımından da kendini gösterir. Şöyle ki: vasiyetname, bir şahsın hiç kimseye yöneltme zorunda olmaksızın ölümüne bağlı arzusunu açıklamak suretiyle yaptığı tek taraflı hukuki işlemlerdir. Vasiyetname herhangi bir bağlayıcılığı olmadığı ve düzenleyen şahsın ölümüne kadar her zaman serbestçe geri alabileceği bir hukuki işlem olduğu için burada yapılan beyana güveni korunacak bir beyan muhatabı yoktur. İki taraflı hukuki işlemler olan sözleşmelerde ortaya çıkan yorum problemlerinde, yorum yoluyla tarafların birbirine zıt menfaatleri arasında adil bir denge kurulmaya çalışılır. Gerçekten iki taraflı hukuki işlemlerde beyan sahibi yani iradesini açıklayan kişi, beyanının istediği, kastettiği, buna kendisinin verdiği anlamda, gerçek iradesine uygun bir biçimde anlaşılıp yorumlanmasını, buna karşılık, muhatap da bu beyanı daha doğrusu iradeyi ifade vasıtalarını sübjektif olarak nasıl anlamışsa, ona hangi anlamı vermişse o şekilde yorumlanmasını ister. Ancak kimseye yöneltilmesi gerekli olmayan vasiyetnamelerde böyle bir menfaat çatışması ortaya çıkmaz. O itibarla vasiyetnamede yer alan beyan yorumlanırken, tamamen beyan sahibinin iradesi esas alınmalı, bu irade araştırılarak bunun gerçek anlamı bulunmalıdır⁹ (İrade prensibi).

Öyle ki, miras bırakan düzenlediği vasiyetnameyi sırf belirli menfaatler elde etmek gayesiyle ölümüne bağlı kazandırma lehdarına gösterse veya ölümüne bağlı tasarrufunu asla geri almayacağına dair söz verse, hatta lehdardan bu iş için para koparsa bile, lehdarın güvenini korumaya yer ve gerek olmaz. Ölümüne bağlı tasarruf yine de salt miras bırakanın iradesine göre yorumlanır¹⁰.

İki taraflı bir hukuki işlem olan ve ölümüne bağlı tasarrufta bulunanın serbestçe dönemeyeceği bir nitelik taşıyan miras sözleşmelerinde ise, ortaya

⁹ M. Kemal OĞUZMAN, *Miras Hukuku*, 6. Bası, İstanbul 1995, sh.170; Peter TUOR/Bernhard SCHNYDER/Jörg SCHMID, *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch*, 11. Auflage, Zürich 1995, S.493; Hüseyin HATEMİ, *Miras Hukuku*, 2. Bası, İstanbul 2000, sh.97; İNAN/ERTAŞ, age., sh.220; Necip KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras Hukuku*, 3. Bası, İstanbul 1987, sh.321,322; GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.174,175; Mustafa DURAL/Turgut ÖZ, *Miras Hukuku Dersleri*, C.I, İstanbul 2000, sh.235.

¹⁰ SEROZAN, age., sh.150.

çıkan yorum problemini çözümlerken işlemin diğer tarafını görmezlikten gelemeyiz. Miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarrufta bulunan kişinin beyanı, kendi iradesini yeteri kadar açıklıkla ifade etmiyorsa, ya da muhatap bu beyanı başka türlü anlamışsa sözü edilen beyana birbirinden farklı dört anlamdan biri atfedilebilir:

a. Beyanda bulunanın kastettiği, istediği anlam; yani beyanda bulunanın gerçek iradesine uygun olan anlam (İrade teorisi), b. Beyana muhatap olan kimsenin bu beyandan şahsen çıkardığı anlam (Sübjektif beyan teorisi), c. Beyanda bulunanın gerçek iradesine veya muhatapın kendi anlayışına bakmadan, bu beyan objektif olarak üçüncü kişilerce nasıl anlaşılmalı gerekiyorsa o anlam (Objektif beyan teorisi), d. Böyle bir beyana muhatap olan makul ve dürüst bir kişinin bilebileceği şartları ve halin özelliklerini de dikkate alarak doğruluk ve dürüstlük kuralları içinde ona verebileceği anlam (Güven teorisi).

İsviçre-Türk doktrin ve uygulamasında, kural olarak, özellikle yöneltilmesi (varması) gerekli irade beyanlarının yorumunda güven teorisine başvurulmaktadır. Şu halde, iki taraflı bir hukuki işlem (akit) niteliğinde olan miras sözleşmelerinin yorumunda, bunların bünyelerine uygun düştüğü ölçüde, güven prensibi esas alınmalı ve yapılan irade beyanı, karşı tarafın (muhatapın) bildiği ve bilmesi gereken bütün hal ve şartları dikkate alarak söz konusu beyana dürüstlük kuralları ışığında vermesi gereken anlama göre yorumlanmalıdır. Miras sözleşmesi ivazsız olsa (örneğin, miras sözleşmesi ile muris muhatapı terekesinin yarısı için mirasçı nasbeder veya mirasçı nasbı söz konusu olmaksızın terekede yer alan bir malvarlığı menfaatini kazandırırken, karşı taraf kendisine gerek sağlar arası gerekse ölüme bağlı bir kazandırmada bulunmasa) bile, yorum yine güven prensibine göre yapılacaktır¹¹.

Ancak hemen işaret edelim ki, normalde bir vasiyetname içinde yer alması gerekirken, bir miras sözleşmesinin içeriğine sokulan tasarruflarda durum farklıdır. Mirastan iskat, vakıf kurma, evlilik dışı çocuğu tanıma, vasiyeti tenfiz memuru tayini gibi niteliği gereği her zaman serbestçe geri alınabilecek tasarruflar bir miras sözleşmesi içinde yer alsalar dahi, onun tek taraflı muhtevasına dahil sayılırlar. Miras sözleşmesinin bunlara ilişkin bö-

¹¹ SEROZAN, age., sh.151; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.327 (16) no'lu dn.; İNAN/ERTAŞ, age., sh.225, GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.180.

lümü bir vasiyetname hükmünde olduğu için tıpkı vasiyetnamelerde olduğu gibi bunların yorumunda da irade prensibi temel teşkil eder¹².

2-) Ölüme Bağlı Tasarrufun Metnine Dayanma ve Gerekli Durumlarda Dış Unsurlardan Faydalanma

Yorumla ancak, ölüme bağlı tasarrufta yer alan bir irade beyanının anlamı açıklanabilir. Ölüme bağlı tasarruf metninde hiç bir dayanağı bulunmayan bir arzu, yorum yolu ile ölüme bağlı tasarrufa sokulamaz (Aedeutungstheorie = İma kuramı). Buna özellikle, ölüme bağlı tasarrufun tabi olduğu şekil kaideleri engeldir¹³. Gerçekten, miras bırakanın terekəsi ile ilgili düşünce, arzu ve tasavvurları ancak kanunun öngördüğü şekle uygun olarak ifade edildikleri nispette hukuken değer kazanır. Ölüme bağlı tasarruf metninde hiç bir dayanağı bulunmayan bir arzunun, salt vasiyetname dışı olgulara dayanılarak yorum yoluyla kabul edilmesi halinde, şekil kuralları tüm anlamını yitirir¹⁴.

Ayrıca, vasiyetnamede yer alan tereddütsüz bir ifadeyi vasiyetname dışı olgularla değişik bir anlamda yorumlamaya kalkışmak da mümkün değildir. Vasiyetname metni açık ise, burada söylenmiş olanlara uymak, bunları kabul etmek gerekir¹⁵ (Eindeutigkeitsregel = Açıklık kuralı).

Vasiyetnamede kendisine bir dayanak bulan irade, muğlak ise, gerçek anlamı tam olarak tespit edilemiyor ve tereddütlere yol açıyorsa, bunun açıklanması için vasiyetnamenin dışındaki olgulara başvurulabilir. Miras bırakanın ilişkileri, mektupları, notları, hatıra defteri, şahitler tarafından nakledilen sözlü açıklamaları, dostluk ilişkileri, mahalli ve ailevi adetler, miras bırakanın özel bir anlamda kullandığı deyimler ve alışkanlıkları (örneğin, otomobili için emektar deyimini kullanması gibi), siyasi düşünceleri, öğrenim düzeyi vs. vasiyetnamedeki irade beyanının anlamını tayinde yardımcı rol oynayabilirler¹⁶.

¹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.327; SEROZAN, age., sh.151; DURAL/ÖZ, age., sh.240.

¹³ OĞUZMAN, age., sh.171; İNAN/ERTAŞ, age., sh.220; AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.150.

¹⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.322. Doktrinde savunulan yeni bir görüşe göre, miras bırakanın maksadı, salt vasiyetname dışı olgulara (örneğin onun çevredeki sözlerine ve eylemlerine) dayanılarak da saptanabilir (Bkz. SEROZAN, age., sh.98, 153 vd.).

¹⁵ İMRE/ERMAN, age., sh.99.

¹⁶ İNAN/ERTAŞ, age., sh.221; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.322; AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.151; TOUR/SCHNYDER/SCHMID, S.494; DURAL/ÖZ, age., sh.236; ŞENER, age., sh.423.

Örneğin, vasiyetçi, düzenlediği vasiyetnamesinde, arkadaşı Mehmet'e te-rekesinin tümünü bırakarak onu mirasçı nasbetmiştir. Fakat vasiyetçinin arkadaşları arasında iki tane Mehmet bulunmaktadır. Vasiyetçi ölüme bağlı tasarrufunda ismini zikrettiği arkadaşının soyadını belirtmediği gibi ona iliş-kin özel niteliklerden de söz etmemiş, bu konuda herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu durumda Mehmet adını taşıyan iki arkadaşından hangisini mirasçı nasbettiği vasiyetname dışı olgularla açıklığa kavuşturulabilir. Şöyle ki, aynı öz adı taşıyan bu iki arkadaşından birisi ile ölünceye kadar dargın kaldığı, diğeri ile arasının iyi olduğu ve bu arkadaşının ölünceye kadar ken-disinin yanında bulunduğu veya ondan büyük bir iyilik gördüğü kanıtlandığı takdirde, vasiyetçinin gerçek iradesinin bu arkadaşını mirasçı nasbetme yö-nünde olduğu yorum yoluyla anlaşılacaktır.

Bu konuya ilişkin diğer bir örnek: Vasiyetnamesinde, kanuni miras hak-kına sahip kız yeğenini miras dışı bırakarak, bütün servetini karısına bıraktı-ğını ifade eden miras bırakan, karısının ölümünden bir süre sonra yeniden evlenmiş, fakat vasiyetnamesini değiştirmeden veya değiştiremeden ölmüş-tür. Bu durumda sağ kalan eş vasiyetnameye dayanarak bütün mirasın kendi-sine ait olduğunu iddia edebilecek midir? Bu soruya verilecek cevap olum-suzdur. Vasiyetname murisin eski karısı ile evliliği sırasında yapılmış oldu-ğundan, söz konusu tasarruftan faydalanacak olan bu kişidir; bunun ölümü halinde murisin yeni karısı eskisinin yerine geçemez; çünkü bu konuda vasi-yetnamede herhangi bir kayıt bulunmadığı gibi, genel hayat tecrübeleri açı-sından da bunu destekleyecek bir durum yoktur. Murisin önceki evliliğinin ölüm ile değil de, bir boşanma kararı ile neticelenmesi halinde varılacak sonuç yine aynıdır. Her iki ihtimalde de eski eş lehine yapılan teberru hü-kümsüzleşir ve yürürlüğe giremez (bkz. MK.m.146; 495; 522 ve 523); vasi-yetnameden yeni eş lehine bir ölüme bağlı tasarrufta bulunma niyeti (animus testandi) de anlaşılmadığı için onun mirasçılığı da söz konusu olamaz¹⁷.

İmre/Erman'a göre, vasiyetnamenin yorumunda yardımcı olabilecek dış olgular, yalnız şekle bağlı delillerdir. Murisin yazıları, not ve mektupları bu açıdan önem taşıyabilirler. Buna karşılık esas itibariyle, şahit dinlenilmesi yoluna gidilmemek ve bu konuda şahitlerin ifadelerinin göz önüne alınma-

---

¹⁷ Vasiyetçi nişanlısı lehine ölüme bağlı teberru yapmış ve ölümünden önce nişan bozulmuş olsa, bu tasarruf hükümsüz olur. Fakat aynı şahıs nişanlısı lehine muayyen mal vasiye-tinde bulunduktan sonra onunla evlenip bir süre sonra ölse, evlenmekle kadın, kanuni mi-rasçı olur, böylece bu sıfatı ile musaleh sıfatı birleşir; vasiyet geçerliliğini korur (İMRE, age., sh.1000; ŞENER, age., sh.424).

ması gerekir¹⁸. Kanaatimizce, hakimin dikkat ve ihtiyatı elden bırakmaması kaydı ile, vasiyetname metninde yer alan muğlak ifadeleri tamamlamak üzere şahit dinlenmesini engelleyen bir hüküm mevcut değildir¹⁹.

3-) Ölümüne Bağlı Tasarrufun Muteber Tutulması Kuralı (Favor Testamenti)

Roma Hukukundan gelen "favor testamenti" yani vasiyetnamenin muteber tutulması kuralı, Medeni Kanunumuzda açıkça belirtilmemekle beraber, gerek doktrinde, gerek mahkeme içtihatlarında ölümüne bağlı tasarrufların yorumlanmasında uygulanacak temel kurallardan biri olarak kabul edilmektedir.

Bu yorum tarzı, ölümüne bağlı tasarrufu imkan olduğu ölçüde geçerli saymaya, onu ayakta tutmaya, başka bir deyişle; tasarrufu yapanın gerçek iradesini, son arzularını, isteklerini elden geldiği kadar değerlendirmeye, onu üstün tutmaya, ona saygı ve bağlılık göstermeye yönelmiş bulunmaktadır²⁰. Buna göre, kural olarak, murisin ölümüne bağlı tasarruflarını iptal etmekten veya hükümsüz saymaktan çok, bunları muhafaza etmek, vasiyetçinin iradesine ve isteğine daha uygun düşer; bu sebeple, yorumda bu gayenin göz önünde tutulması, şüpheli ve müphem hallerde tasarrufun korunması lehinde yorum yapılması gerekir²¹. Ancak belirtmek gerekir ki, favor testamenti ilkesi vasiyetnameyi illaki geçerli kılacak şekilde yorumlamak değildir. Vasiyetnameyi hem geçerli olabilecek hem de geçersiz olabilecek şekilde iki türlü de yorumlamak mümkünse, sadece o zaman favor testamenti kuralı gereğince, vasiyetnameyi geçerli ve ayakta tutacak, kurtarıcı yorum, tercih edilecektir^{22 23}.

18 İMRE/ERMAN, age., sh.101.

19 Aynı görüş için bkz. KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, age., sh.322 (5) no'lu dn..

20 KÖPRÜLÜ, age., sh.226.

21 İMRE/ERMAN, age., sh.102; SEROZAN, age., sh.79, 151 vd.; GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.176; GÜVENÇ, agm., sh.36; İsmet SUNGURBEY, Medeni Hukuk Sorunları, C.II, İstanbul 1974, sh.58 vd.. Ayrıca bkz. Dündar DEVRES, Vasiyetnamelerin Tefsirine İlişkin İçtihat Notu, İBD., C.XXVI, Sa.2, Şubat 1952, sh.93 vd.. Örneğin, vasiyetçinin iştirak halinde mülkiyet ilişkisi içinde malik olduğu bir gayri menkulü vasiyet etmesi durumunda, şeriklerden birinin iştirak konusunun ne tümü ne de şayi bir cüz'ü üzerinde tek başına tasarrufta bulunamayacağı noktasından hareket edilerek vasiyet hükümsüz sayılmamalı, vasiyetçinin bu gayri menkulün taksimi sonunda kendisine düşecek olan potansiyel paya ilişkin talep hakkını vasiyet ettiği kabul edilerek ölümüne bağlı tasarruf ayakta tutulmalıdır (SUNGURBEY, age., sh.71 vd.).

22 İNAN/ERTAŞ, age., sh.222; TUOR/SCHNYDER/SCHMID, S.494; Arnold ESCHER, Miras Hukuku (Çev. Sabri Şakir ANSAY), Ankara 1949, sh.92, no.16; HATEMİ, age.,

Alman Medeni Kanunu'nun 2084. paragrafında “bir ölüme bağlı tasarrufun muhtevası (içeriği) çeşitli şekillerde yorumlanabiliyorsa, şüphe halinde, tasarrufu ayakta tutacak yorum yöntemi (yolu) tercih edilmelidir” denilmek suretiyle bu kural bütün açıklığı ile ifade edilmiştir. Medeni Kanunumuzda ise, favor testamenti kuralını düzenleyen genel mahiyette bir hüküm bulunmamakla beraber, bazı maddelerde (örneğin, MK.m.451/f.2; 462/f.2 c.2; 466/f.2; 519/c.2) bu kuralın uygulanmasına yer verilmiştir.

MK.m.451/f.2'ye göre, “tasarrufu yapan kimse, şahsı veya şeyi tayin ederken açık bir hataya düşmüş ise kendisinin hakiki arzusunu kat'iyetle tayin mümkün olduğu takdirde, hatalı tasarruf, bu arzuya göre tashih olunur”. Bu hüküm, BK.m.18'e uygun olarak, ölüme bağlı tasarruflarda (özellikle vasiyetnamelerde), tasarruf sahibinin gerçek iradesini tayin ve tesbit gayesi güder. Böylece, tasarruf veya diğer kaynaklardan anlaşılabilen açık hatalar, vasiyetname veya miras sözleşmesinin iptali sonucunu doğurmayıp bilakis, bunlar yorum yoluyla düzeltilerek tasarrufun muhafazası temin edilmiş ve netice itibariyle, murisin iradesine saygı gösterilmiş olunur²⁴.

Burada sözü edilen hata, bizzat iradede değil, beyan fiilindedir. İrade ile yapılan beyan arasında istenmeden meydana gelen bir uygunsuzluk vardır. Miras bırakan doğru düşünmüş yani iradesinin oluşumunda bir yanlışlığa düşmemiş, ancak bilgisizliği, kelimelerin anlamları üzerindeki yanlış tasavvurları, dalgınlık veya dikkatsizliği gibi sebeplerden dolayı gerçek iradesine uymayan bir beyanda bulunmuştur²⁵.

MK.m.451/f.2'nin uygulanabilmesi için, hata her şeyden önce ölüme bağlı tasarrufun konusunu teşkil eden şeye (eşya, alacak hakkı) veya ölüme bağlı tasarrufun -mansup mirasçı ya da vasiyet alacaklısı sıfatı ile- lehdarı olan şahsa ilişkin olmalıdır. Ayrıca miras bırakanın gerçek iradesi kesin olarak tesbit edilebilmelidir²⁶. Bu şartlar altında tasarruf hükümsüz sayılmayacak, sadece hata düzeltilecektir (falsa demonstratio non nocet = yanlış belirtme zarar vermez).

---

sh.98; DURAL/ÖZ, age., sh.237. Bu kural, Alman mahkeme içtihatlarında, “vasiyetnamenin yorumu onun iptalinden önce gelir” demek suretiyle ifade olmaktadır (İMRE/ERMAN, age., sh.102).

²³ Ashında bu kural, hukuki işlemlerin korunması (favor actus) ilkesinin ölüme bağlı tasarruflar alanındaki görünümüdür (Selim KANETİ, Hukuki İşlemlerin Çevrilmesi (Tahvili), İstanbul 1972, sh.99; SUNGURBEY, age., sh.61).

²⁴ Fikret EREN, Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara 1966, sh.39.

²⁵ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.323,324.

²⁶ İNAN/ERTAŞ, age., sh.233.

Örneğin, miras bırakan vasiyetnamesinde “yeğenim Çetin’i mirasçı nasbediyorum” demiş, fakat miras bırakanın Çetin adlı bir yeğeni yoktur. Ancak onun Metin isimli tek bir yeğeni varsa, burada miras bırakanın Çetin ile Metin’i kastetmiş olduğu kabul edilerek tasarrufu geçerli sayabiliriz. Aynı şekilde vasiyetçi, “yeğenim Ali Demir’i mirasçı nasbediyorum” demiş olup, Ali Demir gerçekte kendisinin kuzeni ise tasarruf düzeltilerek geçerli tutulur.

Diğer bir örnek; miras bırakan “X bankasındaki özel kasamda bulunan yakut yüzüğü kız kardeşime vasiyet ediyorum” demiş, lakin bu kasadan sadece bir zümrüt yüzük çıkmışsa, kardeşine zümrüt yüzüğü vasiyet etmiş kabul edilerek hata düzeltilebilir. Keza vasiyetnamesinde “beş numaralı daireyi vasiyet ediyorum” yazacak yerde, “altı numaralı daire” yazan vasiyetçinin bu beyanı da ölüme bağlı tasarrufuna zarar vermez; onu beyan hatası yüzünden iptal edilebilir hale koymaz, beyan vasiyetçinin gerçek iradesi doğrultusunda düzeltilir.

Uygulamada bu konuda hata, daha çok taşınmaz vasiyetlerinde tapu kayıtlarının yanlış gösterilmesi suretiyle ortaya çıkmakta ve Yargıtay, miras bırakanın kastettiği taşınmazın kesin olarak tesbitinin mümkün olduğu hallerde bu hatayı bir geçersizlik nedeni saymamaktadır²⁷.

Bu nokta da son olarak şu sorun karşımıza çıkıyor? Acaba MK.m.451/f.2 hükmü sadece vasiyetçinin düştüğü beyan hatalarına mı ilişkindir? Yoksa bu

²⁷ Yargıtay kararına konu olan bir olayda, vasiyetçi, çeşitli tasarruflar ihtiva eden vasiyetnamesinde, davacıya Ayvalık Uzunkuyu mevkiindeki 400 zeytin ağacını ihtiva eden ve yüzölçümü 3 hektar 327 metrekare olan zeytinliği vasiyet etmiş, ancak söz konusu zeytinlik 27.12.1941 gün ve 130 sayılı tapu kaydının muhtevasını teşkil ettiği halde, vasiyetnamede tapu kaydının tarih ve numarası 27.12.1941 ve 129, zeytinliğin sınırları da bu son kayıttaki sınırlar olarak gösterilmiştir. Yüksek mahkemeye göre, “bir gayri menkulü vasiyetnamede belli eden unsurlar arasında yüzölçümü ve üzerinde bulunan bina ve ağaç gibi şeyler önemli yer tutar... Vasiyetçinin vasiyetnamesinin 1. bendinde tapu kaydının tarih ve numarasıyla buna ait sınırlar savunmaya uygun şekilde gösterilmiş ise de, gayri menkulün niteliği, ayrıca 3 hektar 327 metrekare, 400 zeytin ağacını havi zeytinlik olarak belirtilmiştir. Bu nitelik açık ve kesin bir şekilde belli iken vasiyetçinin vasiyetnamede 129 sayılı tapu kaydıyla sınırlarını yazmış olmasından 75 zeytin ağaçlı 5514 metrekare yüzölçümündeki zeytinliği vasiyet ettiği sonucu çıkarılamaz. Zira böyle bir yorum, Medeni Kanununun 451. maddesinin son fıkrası hükmüne, ilmi ve kazai içtihatlarla, vasiyetçinin kesinlikle tayin edilen hakiki arzusuna aykırı düşer”. Yargıtay, vasiyetnamede çeşitli vasiyet alacaklıları lehine yapılan tasarrufların, yakın hısımlardan uzak hısımlara doğru gittikçe azalan bir sıra takip ettiğini de nazara alarak, MK.m.451/f.2’yi uygulamış ve gerçekte 27.12.1941 gün ve 130 sayılı tapu kaydına konu olan 400 ağaçlı zeytinliğin vasiyet edilmiş olduğu sonucuna varmıştır (Bkz. M. Kemal OĞUZMAN, Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları II, (Borçlar Hukuku - Miras hukuku), 5. Bası, İstanbul 1990, sh.248-255; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.324,325). Ayrıca bkz. Yarg. HGK’nun 21.11.1990 T., E.2-346/K.586 sayılı kararı (YKD., C.17, Sa.5, Mayıs 1991, sh.661 vd.).

hükmün aynı zamanda saik hataları²⁸ bakımında da işletilmesi mümkün müdür? Öncelikle şunu belirtelim ki, özellikle vasiyetnamelerde sağlar arası hukuki işlemlerden farklı olarak, her türlü saik hatası bir iptal sebebidir²⁹. Yani buna istinaden açılacak bir iptal davası sonucu tasarruf geçersiz kılınabilir.

Doktrindeki bazı yazarlar³⁰ MK.m.451 hükmünün vasiyetçinin saik hataları bakımından uygulanamayacağını kabul etmektedir. Örneğin, vasiyetçi, sivil savunma ekibinden bay (A)'ya dağ kazasında oğlunun hayatını kurtardığından dolayı muayyen bir mal vasiyet etmiş olsa, fakat hakikatte oğlunu kurtaran kişinin (A) değil de (B) olduğu sonradan anlaşılrsa ve muris herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde gerçek kurtarıcı (B)'ye vasiyet etmek istemiş olsa dahi, tasarruf hiç bir surette hüküm ifade etmez. Bu gerekçeyle ölüme bağlı tasarrufun iptali halinde, irade teşkilindeki hatadan zikredilen şahıslardan başkaları istifade eder; aksi yönde bir açıklık yoksa vasiyet edilen şey kanuni mirasçıların olur. Burada vasiyetçi, vasiyet lehdarının şahsında değil de onun vasıflarında hataya düşmüştür; vasıf hataları düzeltilemez, bunlar birer saik hatası olarak ölüme bağlı tasarrufu sakatlar.

Serozan'a göre, 451/f.2 kuralı yalnız beyan hataları bakımından değil, aynı zamanda saik hataları bakımında da işletilmelidir. Örneğin, miras bırakan iki hizmetlisinden birisine kızını boğulmaktan kurtardığını sanarak vasiyet kazandırmasında bulunmuştur. Oysa, aslında miras bırakanın kızını boğulmaktan kurtaran öteki hizmetlidir. Bu hata da miras bırakanın farazi iradesi doğrultusunda düzeltilip aşılabılır; böylece ölüme bağlı tasarruf da iptalden kurtarılabilir. Yazara göre, sadece beyan hatalarına özgü söylemiyle yarı yolda kalmış gözükken MK.m.451/f.2 kuralının takılıp kaldığı yerden

28 Saik hatasında murisin iç iradesi ile beyanı birbirine uymaktadır. Fakat iradenin oluşumuna etken olan tasavvur hatalıdır.

29 AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.156; KOCAYUSUPPAŞAOĞLU, age., sh.329; KÖPRÜLÜ, age., sh.236,237; İNAN/ERTAŞ, age., sh.232; OĞUZMAN, age., sh.102. HATEMİ'ye göre, vasiyetnamede de alelade (adi) saik hatası iptal için yeterli görülmemeli, esaslılık (temel hatası) şartı aranmalıdır. Ölüme bağlı tasarrufun saik hatası sebebiyle iptal edilebilmesi için vasiyetçinin bu hatayı bilse idi, vasiyetnameyi yapmayacak olduğunun kabulü gereklidir. Yazar bu konuda şu örneği vermektedir: "Hukuk Fakültesini bitiren (A)'ya kitaplarımı vasiyet ediyorum" vasiyeti, vasiyet konusu kitaplar mesleki kitaplar ise ve (A) Hukuk Fakültesini değil, Veteriner Fakültesini bitirmiş ise iptal edilebilir. Kitaplar mesleki nitelikte değilse tasarruf iptal edilmemelidir. Zira, saik hatasının temel hatası niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır (HATEMİ, age., sh.66). Kanaatimizce, hata sebebiyle vasiyetnamenin iptal edilebilmesi için hataya düşülen husus ile ölüme bağlı tasarruf arasında illiyet bağı bulunması gerekli ve yeterlidir.

30 İNAN/ERTAŞ, age., sh.233,234; EREN, İptal Davası, sh.39.

alınıp böylesine geliştirilmesinde her hangi bir sakınca yoktur. Beyan hatalarında benimsenen bir çözümün çoğu zaman, beyan hatalarıyla çıkan saik hatalarından esirgenmesi doğru olmaz³¹.

Kanaatimizce, vasiyetname metninde murisin farazi iradesini gösteren bir tutamak noktası veya ipucu varsa, saik hatası sonucu yapılan ölüme bağlı tasarruflar da kurtarıcı yorum yoluyla ayakta tutulabilir. Şöyle ki, yukarıdaki örneklere göre, miras bırakan çocuğunun hayatını kurtardığı zannıyla (A) lehine vasiyette bulunmuş ve vasiyetname metninde **“çocuğumun hayatını kurtaran (A)’ya X malımı bırakıyorum”** demişse, miras bırakanı böyle bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmaya iten düşünceler ve tasavvurlar ortaya konmuştur. Vasiyetçinin ölümünden sonra gerçeğin böyle olmadığı, çocuğunu (A)’nın değil (B)’nin kurtardığı anlaşılır ve bu hususlar inandırıcı, sağlam delillerle ispatlanırsa, söz konusu vasiyet (B) lehine yapılmış bir ölüme bağlı tasarruf olarak düzeltilip ayakta tutulabilir. Fakat miras bırakan vasiyetnamesinde sadece **“(A)’ya X malımı bırakıyorum”** demiş, kendisini bu tasarrufu yapmaya iten düşünceleri ortaya koymamışsa, vasiyetçinin hataya düştüğü ve hataya düşülen husus ile yapılan ölüme bağlı tasarruf arasında illiyet bağı bulunduğuna ispatlanabildiği takdirde vasiyet iptal edilecektir.

Ölüme bağlı tasarrufu kurtarıcı yorumun üstün tutulması prensibi, “favor pacta successoralis” tarzında ifade edilerek miras sözleşmeleri hakkında da benimsenmektedir. Vasiyetnamenin muteber olarak muhafaza edilmesi, nasıl vasiyetçinin arzusuna, iradesine uygun ise, miras sözleşmesinin de, miras bırakanın ve karşı âkidin menfaatleri nazara alınarak muteber olarak muhafazası, tarafların menfaatine uygun düşer. Ancak bu prensip miras sözleşmelerinde uygulanırken her iki tarafın da menfaatleri göz önünde tutulmalı ve bunlar arasında bir denge sağlanmalıdır. Bu itibarla, MK.m.451/f.2 kuralının iki taraflı bir hukuki işlem olan miras sözleşmelerinde doğrudan doğruya uygulanması, beyan hatasında bulunan miras bırakanın iradesine üstünlük tanımak anlamına gelir. Ortaya çıkan sonuç da her iki tarafın menfaatlerini gözetmeyi gaye edinmiş bulunan güven prensibine aykırı düşer. Bu sebeple, MK.m.451/f.2 hükmü, ancak, hata karşı akitçe biliniyor veya bilinmesi gerekiyorsa veyahut da karşı taraf ölüme bağlı tasarrufun miras bırakanın gerçek iradesine göre uygulanmasını kabul ediyorsa (BK.m.25/f.2’ye kıyasen) miras sözleşmesine de uygulanabilecektir³².

³¹ SEROZAN, age., sh.152.

³² İNAN/ERTAŞ, age., sh.225,226; OĞUZMAN, age., sh.173; GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.181.

Favor testamenti kuralının kanunda düzenlenen diğer bir uygulaması da MK.m.519'da yer almaktadır: Medeni Kanunumuza göre, mansup mirasçı veya vasiyet alacaklısı (musaleh) olabilmek için medeni haklardan istifade ehliyetine (hak ehliyetine) sahip bulunmak gerekir. Hak ehliyeti ancak şahıslara tanındığı için, ancak insanlar ve hükmi şahıslar (tüzel kişiler) mirasçılık ehliyetine sahiptir. İnsan dışındaki varlıklar ve tüzel kişiliği bulunmayan topluluklar mirasçı olamayacağı gibi vasiyet alacaklısı da olamaz. Şu halde, muris, tüzel kişiliği olmayan bir topluluğa ölüme bağlı kazandırmada bulunmuşsa veya sevgili köpeğine yahut atına bir şeyler bırakmışsa, lehdarlarda medeni haklardan istifade ehliyeti bulunmadığı için bu tasarrufları hükümsüz saymak gerekecektir. Halbuki favor testamenti prensibinin kanunda özel bir uygulaması olan MK.m.519/c.2'ye göre, tüzel kişiliği haiz olmayan bir topluluğa muayyen bir gaye için yapılan teberrular, bu gayenin temini kaydı ile o topluluğu teşkil eden fertlere ait olur³³; gayenin temini bu suretle mümkün olmazsa, yapılan teberru bir vakıf kurma³⁴ olarak kabul edilir. Şu halde; tüzel kişiliği olmayan bir topluluk yararına belirli bir amacı gerçekleştirmek için yapılan ölüme bağlı teberru, **mükellefiyetli kazandırma (donatio sub modo)** olarak topluluğu oluşturan kişiler arasında paylaşılır. Ancak ölüme bağlı tasarrufta lehdar olarak gösterilen kişiler topluluğu çok genişse ve kimlerin bu topluluğa girdiği belirlenemiyorsa veya gaye devamlılık arz ediyorsa ve özellikle topluluğun bugünkü üyeleri kadar gelecekteki üyelerinin de yapılan kazandırmadan yararlandırılması öngörülmüşse, söz konusu teberru vakıf kurma sayılır³⁵. Bu durumda farazi iradeye dayanan bir kanuni çevirme (tahvil) söz konusudur. Aslında tüzel kişiliği olmayan bir topluluk yararına belirli amaçla yapılan kazandırmanın topluluğun üyeleri arasında paylaşılması, amacın gerçekleştirilmesine elverişli değilse, ölüme bağlı tasarruf, miras bırakan tarafından biçimlendirildiği kılıyla geçersiz sayılmak gerekirdi. Ancak miras bırakan, topluluğun üyelerinin kazandırmadan yararlandırılmasından çok, amacın sağlanmasına ağırlık

³³ Yarg. 2. HD.'nin 2.11.1986 gün ve 5778/5388 sayılı kararında, Samatya ilköğretim okulunda okuyan fakir öğrencilere yapılan vasiyet, MK.m.519/f.2 uyarınca geçerli sayılmıştır. Bu halde, lehine kazandırma yapılan kişilerin çevresi ve sayısı belli olduğu için, yapılan kazandırma tutarı fakir öğrenciler arasında eşit olarak paylaşılır. Başka bir deyimle, her fakir çocuk, payına düşen miktar için, vasiyet alacaklısı olarak, vasiyetin yerine getirilmesini istemek hakkına sahip olur (ŞENER, age., sh.199; İMRE/ERMAN, age., sh.264).

³⁴ Bu vakıf, MK.m.473'e göre kurulan ölüme bağlı bir vakıftır.

³⁵ AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.152; İNAN/BERTAŞ, age., sh.222; OĞUZMAN, age., sh.173, 264; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.530; KÖPRÜLÜ, age., sh.227; İMRE/ERMAN, age., sh.102; SEROZAN, age., sh.158; KANETİ, age., sh.204,205.

verdiğine göre, işlem bu hedefe ulaşmaya elverişli olan ölüme bağlı bir vakfa çevrilerek ayakta tutulmaktadır. Bu yaklaşım, miras bırakanın varsayımlı (farazi) iradesine uygun olduğu gibi, çevrilen kazandırma ölüme bağlı tasarruf biçiminde yapıldığından, vakıf kurma işlemi için MK.m.74/f.1'in öngördüğü şekil şartını da gerçekleştirmektedir³⁶. Örneğin, miras bırakan hukuk fakültesi son sınıf öğrencilerine, **her ders yılında sosyal ve bilimsel etkinlikler düzenlemek ve aynı zamanda bir fakülte dergisi çıkarmak** üzere 15 milyar lira vasiyet etmişse, gaye süreklilik gösterdiği için bu ölüme bağlı tasarruf bir vakıf kurma olarak değerlendirilir. Oysa muris, son sınıf öğrencilerine **dersliğin onarımı** gibi geçici bir amacın gerçekleştirilmesi maksadıyla böyle bir teberruda bulunsaydı; söz konusu kazandırma topluluğun tüm üyelerine (son sınıf öğrencilerine) yapılmış sayılır ve mükellefiyetli vasiyet olarak değerlendirilirdi.

Miras bırakan tüzel kişiliği olmayan bir şahıs topluluğuna devamlılık arz eden bir gayeyi gerçekleştirmek maksadıyla teberruda bulunmuş fakat, kazandırma miktarının yetersizliği³⁷ yüzünden bu tasarrufun ölüme bağlı bir vakıf kurma işlemi olarak telakki edilmesi mümkün olmamışsa ne yapılabilir? Kanaatimizce bu durumda, MK.m.77/f.3 hükmüne istinaden, miras bırakanın yaptığı ölüme bağlı kazandırmanın, onun takip ettiği gayeyi gerçekleştirmek mükellefiyeti altında mümkün oldukça benzer veya yakın gaye güden mevcut bir vakfa, böyle bir vakıf yoksa bir kamu tüzel kişisine verilmesi gerekir³⁸.

Vasiyetçi tüzel kişiliği bulunmayan kişiler topluluğuna **geçici bir amaçla**, vasiyette bulunmuş ve topluluğu oluşturan kişilerin ferden belirlenmesi de mümkün değilse şöyle bir sorunla karşılaşılacaktır: Örneğin Adanalı bir iş adamı düzenlediği vasiyetnamesinde, münferit ölüme bağlı teber-rular yaptıktan sonra **“memleketindeki yoksullara da 50 milyar TL. vasiyet ediyorum”** demişse, topluluğu oluşturan kişilerin ferden belirlenmesi mümkün olmadığından, teberru üzerinde somut bir hak sahipliğinden söz

36 KANETİ, age., sh.205. MK.m.519/c.2 uyarınca topluluğa yapılan ölüme bağlı kazandırmanın vakfa çevrilmesinde, “vakfın uzuvları, idare sureti ve temsil tarzı kafi derecede gösterilmemiş” olacağından, bu eksikliğin MK.m.77/f.2 uyarınca tamamlanması gerekir. Söz konusu hükme göre, bu durumda, “teftiş makamı (Vakıflar Genel Müdürlüğü) noksanların ikmalini için, düşüncesi ile birlikte mahkemeye müracaat eder”.

37 Vakfın tesciline karar verecek asliye hukuk mahkemesi, vakıf kurma işlemi, ehliyet, şekil, amaç ve malların amacı gerçekleştirmeye yeterliliği yönünden inceler. Vakfedilecek mallar yeterli değilse, MK.m.77/f.3 uyarınca, mahkeme tarafından Vakıflar Genel Müdürlüğünün düşüncesi alınarak mümkün olduğu kadar amacı aynı olan bir başka vakfa tahsis olunur.

38 Aynı yönde KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.530,531; ŞENER, age., sh.200.

edilemez. Ayrıca tamamen geçici bir nitelik taşıyan amaç için vakıf da kurulamaz; yani doğrudan doğruya MK.m.519/c.2'yi işletmek suretiyle ölüme bağlı tasarruf ayakta tutulamaz.

Serozan, bu bağlamda, MK.m.519 kuralının söyleminin ötesinde alabileceği geniş biçimde uygulanmasını ve "yoksullara vasiyet" gibi lehdarları soyut ve genel tutulmuş olan bir kazandırmanın bile hiç değilse ilgili kamu kurumuna yapılmış mükellefiyetli bir kazandırma olarak ayakta tutulabileceğini ifade etmektedir³⁹.

Alman Medeni Kanunu 2072. paragrafında bu konuya ilişkin açık bir hüküm yer almaktadır: Buna göre, miras bırakan spesifik bir belirleme yapmaksızın yoksulları mirasçı (veya vasiyet alacaklısı) tayin etmişse, şüphe halinde bu kazandırma, miras bırakanın son ikametgahının bulunduğu bölgedeki resmi yoksul kuruluşları arasında paylaşılır.

Gazete haberlerinde sık sık rastlandığı gibi, hayvanlar lehine bir ölüme bağlı kazandırma yapılmışsa, acaba buna nasıl bir anlam verilecektir? Hayvanlar haklardan istifade ehliyetine sahip bulunmadıklarından mirasta hak sahibi olamazlar; onlar lehine yapılan vasiyet geçerli değildir. Ancak murisin son isteklerinin gerçekleştirilmesi için, bu teberru, eğer imkanı varsa mirasçılara yüklenen bir mükellefiyet (MK.m.462) olarak yorumlanabilir. Mükellefiyette ön planda gelen unsur gaye olduğuna, bundan mükellefiyet lehdarı lehine bir alacak hakkı da doğmadığına göre, hayvanların mükellefiyet lehdarı sıfatını taşımalarına ve mükellefiyetten yararlanmalarına bir engel yoktur⁴⁰.

Cami, çeşme gibi cansız bir şeye yapılan ölüme bağlı kazandırmalar da bu yolda mirasçılara yüklenmiş bir mükellefiyet olarak yorumlanabilir⁴¹.

Anlamsız ya da yalnızca başkalarını tedirgin etmek için ölüme bağlı tasarruflara konulan şart ve mükellefiyetlerin yok (yazılmamış) sayılacağını belirten MK.m.462/f.2 c.2 de, doktrinde, favor testamenti ilkesinin bir uygulanma yeri olarak nitelendirilmektedir. Bu hükme göre, sadece başkalarını tedirgin eden veya faydasız ya da anlamsız olan şart ve mükellefiyetler hiç konulmamış sayılır ve bunların bağlı olduğu kazandırma geçerliliğini ko-

³⁹ SEROZAN, age., sh.159.

⁴⁰ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, age., sh.529; KÖPRÜLÜ, age., sh.228; İMRE/ERMAN, age., sh.102; ŞENER, age., sh.422; İNAN/ERTAŞ, age., sh.222. İsviçre'de, hayvanlar lehine yapılan ölüme bağlı kazandırmaların geçersiz sayılmayıp, mirasçıya hayvana bakma mükellefiyeti yükleyen bir ölüme bağlı kazandırma olarak kabul edilmesi hususunda, açık bir yasal yorum kuralının İsviçre Medeni Kanunu m.482'ye eklenmesine ilişkin yasa teklifi, 1999 yılında meclise sunulmuştur (SEROZAN, age., sh.159).

⁴¹ OĞUZMAN, age., sh.264 (17b) no'lu dn..

42. Örneğin, miras bırakanın, ölüme bağlı tasarrufunda bir kişiyi, her gün Galata Kulesine tırmanması veya her gece yarısı piyano çalması ya da yüksek sesle şarkı söylemesi şartıyla mirasçı tayin etmesi durumunda, sözü edilen anlamsız ve rahatsız edici şartlar konulmamış sayılır⁴³.

Ayrıca şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların, yani vasiyetname veya miras sözleşmesinin, birden fazla maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufu içermesi ve bunlardan birinin ya da bir kısmının sakat olması durumunda, diğer ölüme bağlı tasarruflarla bunlar arasında sıkı bir bağlılık bulunmamak kaydı ile- yalnız sakat olan tasarruf veya tasarruflar iptal edilir; diğer tasarruflar yönünden vasiyetname (veya miras sözleşmesi) geçerliliğini korur. Bu sonuca uygun bir düzenleme, vasiyetnamelerle ilgili olarak, BGB.§ 2085'de hükme bağlanmıştır. Buna göre, birden çok tasarrufu içeren vasiyetnamedeki tasarruflardan birinin sakatlığı halinde, miras bırakanın sakat kısım olmadan ölüme bağlı tasarrufu yapmayacağı sonucuna varıldığı takdirde, diğer tasarruflar geçersiz olur. Buna karşılık, bir vasiyetnamede, bir veya birkaç tasarruf, hukuka veya ahlaka aykırılık nedeniyle sakat olduğu takdirde, yalnız bu veya bunlar hükümsüz olup, diğer tasarruflar geçerliliğini korur. Kanaatimizce, Türk hukukunda da, MK.m.5 aracılığıyla, BK.m.20/f.2'nin kıyasen uygulanması suretiyle böyle bir sonuca varılabilir. Örneğin, (M), el yazısı vasiyetnamesinde bir vakıf kurmuş, pul koleksiyonunu (A)'ya vasiyet etmiş ve terekesinin 1/4'i üzerinde (Ü)'yü öldürmesi şartı ile (B)'yi mirasçı nasbetmişse; yalnızca sözü geçen hukuka aykırı şart nedeniyle sakat olan mirasçı nasbının hükümsüz kılınması yeterlidir. Bütün vasiyetnamenin iptal edilebilmesi için, sakat mirasçı nasbı tasarrufu olmadan, miras bırakanın diğer tasarrufları da yapmayacağını anlaşılması gerekir⁴⁴. Bu yaklaşım da favor testamenti kuralının uygulanmasından başka bir şey değildir.

Doktrindeki bazı yazarlara göre, favor testamenti prensibini yumuşatıcı bir yorum kuralı olmaktan ileri götürmemek gerekir. Şöyle ki: favor testamenti kuralı ancak ölüme bağlı tasarrufun muhtevâsından doğan hü-

42 Bkz. KANETİ, age., sh.98; SEROZAN, age., sh.80; TUOR/SCHNYDER/SCHMID, age., S.495; ESCHER, age., (m.482), sh.222,223, no.36; EREN, İptal Davası, sh.63; ayrıca bkz. OĞUZMAN, age., sh.149 (313a) no'lu dn..

43 Oysa ki, ölüme bağlı tasarrufa konulan şart veya mükellefiyet hukuka veya genel ahlaka aykırı ise, sadece hukuka veya ahlaka aykırı şartın ya da mükellefiyetin değil, bunları ihtiva eden ölüme bağlı tasarrufun da hükümsüzlüğü söz konusu olur. Örneğin, miras bırakan, bir kişiyi öldürmesi, kaçakçılık yapması veya randevu evi işletmesi şartıyla (A)'yı mirasçı tayin etmişse, ölüme bağlı tasarruf bütünüyle hükümsüzdür.

44 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.275; OĞUZMAN, age., sh.147; Mustafa DURAL, Miras Sözleşmeleri, İstanbul 1980, sh.292,293; KÖPRÜLÜ, age., sh.248; İMRE/ERMAN, age., sh.194,195.

kümsüzlükler için bahis konusu olabilir. Ehliyetsizlik veya şekil noksanı gibi sebeplere dayanan hükümsüzlüğü, ölüme bağlı tasarrufun yorumuyla bertaraf etmek mümkün değildir⁴⁵.

Kanaatimizce, ölüme bağlı tasarrufların şekline ilişkin kanun hükümleri de, dar bir zihniyetten uzak kalarak favor testamenti prensibinin ışığı altında yorumlanmalıdır. Şu halde, bahis konusu hükümleri (kanunun amacını zedelemeyen) bir kaç şekilde anlamak imkanı varsa, tasarrufun ayakta kalmasını sağlayan yoruma üstünlük tanınmalıdır. Bu, aynı zamanda miras bırakmanın son arzularına gösterilen geleneksel saygının ve kanuni mirasçılık karşısında iradi mirasçılığa öncelik tanıyan çağdaş yaklaşımların bir gereğidir⁴⁶. Miras bırakanın ölüme bağlı son arzularını yaşama geçirmek, bu isteklere geçerlilik kazandırmak uğruna yorum mekanizmasının açıklama, tamamlama, çevirme (tahvil)⁴⁷ ve kısmi hükümsüzlüğe indirgeme biçimindeki tüm teknikleri denenmelidir.

Bu bağlamda, ister -15 yaşını doldurmuş olmak şartı ile- küçük olduğu için, ister kısıtlı olduğu için miras sözleşmesi yapmak ehliyetine sahip olmayan bir mümeyyiz yaptığı miras sözleşmesi resmi vasiyetnameye çevrilip geçerlik kazandırılabilir. Belirtmek gerekir ki, bir miras sözleşmesinin vasiyetnameye çevrilmesindeki en etkin rolü, ölüme bağlı tasarrufta bulunanın iradesi oynayacaktır. Bir başka deyişle, miras bırakan, sakatlığı bilse idi, aynı tasarrufu vasiyetname olarak yapar mıydı sorusunun cevaplandırılması

45 OĞUZMAN, age., sh.172; AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.152; İNAN/ERTAŞ, age., sh.222.

46 Aynı görüşte KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.323; ESCHER, age., sh.96, no.21; SEROZAN, age., sh.151 vd..

47 Hukuki işlemin çevrilmesi (tahvili), hükümsüz bir işlemin, muteberlik şartlarını gerçekleştirdiği yakın gaye güden diğer bir işleme çevrilmek suretiyle ayakta tutulabilmesi ve bu nedenle de ona geçerli sonuçlar bağlanabilmesidir. Ancak bunun için, tarafların, nazara aldıkları hukuki işlemin hükümsüzlüğünü bilmiş olsalardı, diğer muteber işlemi yapacakları kabul edilebilirdir. (Bu konuda bkz., EREN, age., 274; Andreas von TUHR, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, C.1-2, (Çev. Cevat Edege), 2. Baskı, Ankara 1983, sh.224; Turhan ESENER, Hukuki Muamelelerde Tahvil, AÜHFĐ., C.XVI, Y.1959, Sa.1-4, sh.234 vd.; M. Kemal OĞUZMAN/ Turgut ÖZ, Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 2. Bası, İstanbul 1998, sh.130; Selâhattin Sulhi TEKİNAY/Sermet AKMAN/Halûk BURCUOĞLU/Atilla ALTOP, Tekinay Borçlar Hukuku, 7. Baskı, İstanbul 1993, sh.110 vd.). Çevirme (tahvil), Alman Medeni Kanununda (BGB.§140'da) açıkça düzenlendiği halde, İsviçre ve Türk Medeni Kanunları ile Borçlar Kanunlarında benzer bir hüküm yoktur. Bu durum karşısında tahvilin hangi temele dayanacağı tartışma konusudur. İsviçre/Türk doktrininin bir bölümü ve Yargıtay hukuki işlemlerin çevrilmesini yorumun bir çeşidi olarak değerlendirmektedir (bkz. TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, age., sh.112 (21), (22) no'lu dn.). Bu yaklaşımın eleştirisi ve diğer görüşler için bkz. KANETİ, age., sh.77 vd..

gerekir. Cevap olumlu ise çevirme mümkün olacak, aksi halde olmayacaktır ki, bu da bir yorum meselesidir⁴⁸.

Yine aynı şekilde, miras sözleşmesi olarak düzenlenen bir senet, Medeni Kanununun 492. maddesi karşısında miras sözleşmesinin şekil şartlarına uymamakla beraber, resmi bir vasiyetname için 479. maddenin koyduğu şekil şartlarını taşıyorsa, resmi vasiyetnameye tahvil edilerek geçerli sayılabilir⁴⁹. Yargıtay da, resmi şekle uyulmadan düzenlenen miras sözleşmelerinin iptaline karar vermeden önce bunların resmi vasiyetname olarak geçerli kabul edilip edilemeyeceğinin incelenmesi gerektiğini ifade etmektedir⁵⁰.

Gerek ehliyetsizlik, gerekse şekil noksanı sebebi ile iptali kabil olan bir miras sözleşmesinin resmi vasiyetnameye çevrilip ölüme bağlı tasarrufun ayakta tutulabilmesi için yapılacak incelemede varlığı aranacak şartlar şunlardır:

Resmi vasiyetnamenin şekil/ehliyet şartlarının gerçekleşmiş olması,

Vasiyetname ile de, miras sözleşmesi ile izlenen amacın ve sonucun elde edilmesinin mümkün olması,

Miras bırakanın eğer hükümsüzlüğü bilse idi, geçerli bir vasiyetname yapacağını anlaşıması,

İvazlı bir miras sözleşmesi söz konusu ise murisin yaptığı ölüme bağlı tasarruf ile karşı ivaz arasında bir bağlılığın bulunmaması (Yani murisin kendi lehine olan tasarruflar yapılmamış olsa idi dahi, yine de son arzularını bir vasiyetname ile açıklayacağını ispatı) gerekir⁵¹.

Örneğin, karşı tarafın yapılmasına katıldığı fakat imzalamadığı bir miras sözleşmesi, MK.m.479'un resmi vasiyetnameler için aradığı şekil şartlarını taşıyor ve özellikle sözleşme metninde karşılıklı olarak yapılmış birbirine bağlı kazandırmalar bulunmuyorsa, vasiyetnameye çevrilerek, murisin son arzuları yaşama geçirilebilir.

⁴⁸ DURAL, age., sh.66,67; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.140; EREN, İptal Davası, sh.135,136. Alman Hukukunda da baskın görüş, bu tür miras sözleşmelerinin, vasiyetnameler için aranan şartları içermesi halinde, BGB.§140'a dayanılarak, vasiyetnameye çevrilebileceğini kabul etmektedir (DURAL, age., sh.66 (39) no'lu dn.'den naklen).

⁴⁹ DURAL, age., sh.85; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, age., sh.146; EREN, İptal Davası, sh.136,137.

⁵⁰ Bkz. DURAL, age., sh.85,86; KANETİ, age., sh.202.

⁵¹ DURAL, age., sh.86,87.

İsviçre-Türk Hukuklarında ortak vasiyetname⁵² geçerli değildir. Ancak bazı hallerde birlikte yapılmış ve bu sebeple geçersiz olan vasiyetnamelerin tahvil (çevirme) yolu ile geçerliklerinin sağlanması mümkündür. Örneğin, karı koca olan (A) ve (B) birlikte bir vasiyetname yaparak son arzularını açıklamaya karar verirler. (A), vasiyetname metnini, her ikisinin de son arzularını kapsayacak şekilde, -düzenleme yeri ve tarihini de göstermek suretiyle- kaleme alır, kendisi imzaladıktan sonra karısı (B)'de yukarıdaki vasiyetname benim de son arzularımı kapsamaktadır diye yazıp vasiyetnameyi imzalar. Bu durumda (A) ve (B)'nin ortak (müşterek) vasiyetnamesi olarak geçersiz olan bu vasiyetnameyi, (A)'nın el yazısı ile yazıldığı ve yine onun tarafından düzenleme yeri ve tarihi de belirtilerek imzalandığı (böylece vasiyetçilerden biri yönünden bütün şekil şartlarını haiz olduğu) için, tahvil yoluyla, (A)'nın bağımsız vasiyetnamesi olarak geçerli sayıp; belli ölçüde ayakta tutmak imkanı mevcuttur⁵³. Diyelim ki, ortak vasiyetnamede karı koca birlikte (Ü)'yü mirasçı nasbetmişlerse, mirasçı nasbına ilişkin tasarruf (A) bakımından geçerli sayılır; onun ölümünden sonra hüküm ifade eder. Buna karşılık, ortak vasiyetnamede yer alan ölüme bağlı tasarruflar arasında bağıllık varsa, yani birinin yapılmaması halinde diğerinin de yapılmayacağı anlaşılıyorsa vasiyetname bütünüyle geçersizdir. Taraflar ortak vasiyetnamede birbirlerini karşılıklı olarak mirasçı veya vasiyet alacaklısı tayin etmişler veya ölüme bağlı tasarruflardan her birinin hüküm doğurması diğerinin geçerliliğine veya ortadan kalkmamasına bağlanmışsa durum böyledir⁵⁴.

Acaba taraflar (örneğin eşler), ortak vasiyetnameyi resmi vasiyetname şeklinde yapmışlarsa, bunu aynı şekil şartlarına sahip miras sözleşmesine tahvil ederek geçerli saymak mümkün müdür?

İnan/Ertas'a göre, vasiyetnamenin tek taraflı rücu edilebilirlik (MK.m.487) niteliği gereğince, tarafların miras sözleşmesi yapma iradesi yoksa buna cevaz vermemek gerekir⁵⁵.

Kanaatimizce, resmi şekilde yapılmış ortak vasiyetnameleri dahi, eğer şekil şartları gerçekleşmiş ise, tahvil yolu ile, miras sözleşmesi olarak geçerli saymak imkanı vardır⁵⁶. Zira, favor testamenti ilkesi uyarınca, ancak ölüme

52 "Birden fazla miras bırakanın, ölümlerinden sonra hüküm ifade etmek üzere, mamelekleri üzerinde tek taraflı olarak tasarrufta bulunmak gayesiyle, birlikte son arzularını açıklamalarına, ortak vasiyetname denir" (Mustafa DURAL, İsviçre Türk Hukukunda Ortak (Müşterek) Vasiyetnameler, MHAD., Y.3, Sa.4, İstanbul 1969, sh.165).

53 DURAL, agm., sh.171; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.131,132.

54 İsviçre Federal Mahkemesinin konuya ilişkin bir kararı için bkz. KANETİ, age., sh.199.

55 İNAN/ERTAŞ, age., sh.223.

56 Aynı görüş için bkz. DURAL, agm., sh.171,172.

bağlı tasarrufu ayakta tutabilecek bütün olanaklara başvurulduktan ve bunlar tüketildikten sonra, onun geçersizliğine hükmolunacaktır⁵⁷. Bu konudaki Yargıtay kararları da aynı yöndedir⁵⁸.

Bilindiği gibi el yazısı vasiyetnamelerin baştan sona kadar vasiyetçinin el yazısı ile yazılıp, imza edilmesi, ayrıca düzenleme yeri ve tarihinin (gün, ay, ve yıl olarak) el yazısı ile belirtilmesi gerekir. Söz konusu şekil şartlarındaki eksiklik vasiyetnamenin iptal edilmesine neden olabilir. Ancak, el yazısı vasiyetnamede düzenleme yeri veya tarihinin hiç gösterilmediği veya yetersiz olduğu yahut hataen yanlış gösterildiği⁵⁹ durumlarda, vasiyetname içi olgulardan yararlanarak eksiklik giderilebiliyor veya gerçek tarih (ya da yer) tesbit edilebiliyorsa vasiyetname geçerli sayılmalıdır. Örneğin, (M)'nin düzenleme yeri ve tarihi bulunmayan vasiyetnamesi şu satırlarla başlamaktadır: **“Bugün Fransızların milli bayramı; bizim ramazan bayramımızla aynı güne tesadüf ediyor. Ben ise Paris’teki otel odasında karşımdaki Eyfel Kulesi’ne hitap ederek onu işbu vasiyetnameme tanık tutuyor ve soruyorum: - Ey ünlü kule! Benden mutsuz bir insan gördün mü?”**⁶⁰. İşte bu gereksiz edebiyat; vasiyetnamenin sıhhatini kurtarmaya yeterli olur. Şöyle ki: vasiyetnamede yer alan bu tutamak noktalarından hareket ederek, söz konusu iki bayramın birleştiği günde ve bu birleşme yılında vasiyetnamenin Paris’de, Eyfel yakınlarındaki bir otel odasında yazıldığını tespit edip, vasiyetnameyi iptal edilmekten kurtarabiliriz. Düzenleme tarihinin hataen yanlış gösterildiği bir örnekte ise: (M); vasiyetnamesinin altına 16 Ekim 1970 tarihini atmıştır. Ancak bu tarihin yanlışlığı kendisinin geçirdiği ağır

⁵⁷ KANETİ, age., sh.98; GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.176.

⁵⁸ “Miras sözleşmesi ve sair kurumlar çerçevesinde yorumlanmak mümkün oldukça mirisin son arzularını ayakta tutmak gerekir. Senedin vasiyetname şeklinde adlandırılması önem taşımaz. Böyle olunca, resmi şekilde yapılmış olan ortak tasarrufta (*vasiyetnamede*) tarafların açıkladıkları işlemler birbirine bağımlı ise olayın miras mukavelesi olarak nitelendirilmesi, taraflardan biri diğerine bazı mükellefiyetler yüklemiş veya bazı ikame şartları konmuşsa her iki irade açıklamasının geçerli kabulü son arzulara uygun düşen bir yorum tarzı olur. Ortak işlemin miras mukavelesi niteliğinde kabulü halinde ancak anlaşma (MK.493/1), tek taraflı fesih haklarının saklı tutulması, mirastan iskat sebeplerinin ortaya çıkması (MK.493/1), karşı edimin yerine getirilmemesi (MK.494), ehliyetlilik veya irade sakatlığı (MK.451-499), şekil eksikliği (MK.500) sebeplerine bağlı olarak -ve kural olarak da akit tarafta- feshedilebileceği gözden uzak tutulmamalıdır” Yarg. 2. HD.’nin 2.3.1990 T., E.9067/K.2434 sayılı kararı (YKD., C.16, Sa.9, Eylül 1990, sh.1296 vd.).

⁵⁹ Vasiyetnamedeki tarihin yanlışlığı her türlü delille (bu arada vasiyetname dışında yer alan olgu ve vasıtalar yardımı ile) ispat edilebilir (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.203).

⁶⁰ HATEMİ, age., sh.71’den naklen.

bir trafik kazası sonucu kolları ve bacakları kırık bir halde 1970 yılının sonbaharında, üç ay boyunca, hastanede yoğun bakımda yattığı ispat edilerek ortaya konabilir. Öyle varsayalım ki, vasiyetnamenin metninde şöyle bir cümle yer almaktadır: “**Dün Miras Hukuku tek ders sınavını başarı ile verdim ve mezun oldum. Bu sınava hazırlanırken bana çok yardım eden ev arkadaşım (B)’ye aşağıda yazılı mallarımı vasiyet ediyorum .....**”. Bu misalde (M)’nin miras hukuku tek ders sınavını hangi tarihte başardığı tesbit edilebilir. Söz konusu tarihin 15 Ekim 1971 olduğu anlaşılırsa, (M)’nin 1970 tarihini yanlışlıkla koyduğu meydana çıkar. Bu durumda, bizzat vasiyetname metninde yer alan olgulara dayanılarak, hataen atılan yanlış tarih düzeltilebildiğinden vasiyetname muteber kabul edilecektir⁶¹.

Bu konuda şunu da belirtmeliyiz ki, vasiyetnamedeki tarih vasiyetçinin vasiyetnameyi düzenlediği anda ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetine sahip olup olmadığı ve birden fazla vasiyetnamenin söz konusu olduğu hallerde bunlardan hangisinin sonra yapıldığı noktalarının anlaşılmasına hizmet eder. O itibarla, ölümüne kadar her zaman vasiyetname yapma ehliyetine sahip olan bir vasiyetçi, tek bir tarihsiz vasiyetname bırakmışsa, m.485 hükmünün **amaca göre yorumlanması** sonucu bu vasiyetnamenin muteber tutulması gerektiği iddia edilebilir ve böyle bir yaklaşım favor testamenti ilkesi ile desteklenebilir. Nitekim İsviçre’de 1 Ocak 1996’dan itibaren yürürlüğe giren ZGB. Art. 520a gereğince, “vasiyetname içi olgulardan anlaşılamayan tarihin eksikliği, birden fazla vasiyetname ve ehliyetsizlik iddiası yoksa, başlı başına bir iptal sebebi sayılamaz”⁶².

Son olarak, favor testamenti ilkesinin Devletler Özel Hukukuna yansıyan uzantıları da vardır. Şöyle ki: MÖHUK.m.22/f.4’e göre, ölüme bağlı tasarrufun şekli, yapıldığı yer hukukuna veya ölüme bağlı tasarrufun esası hakkında yetkili olan hukukun öngördüğü şekle uygun olarak yapılabileceği gibi, ölenin milli hukukuna uygun şekilde de yapılabilir. Bu üç alternatifli şekil kuralından amaç, ölenin son arzularının sonucu olan işlemin mümkün olduğunca geçerliğini sağlamaktır. Bunlardan birine göre geçerli olan tasarruf şekli açısından geçerli sayılacaktır. Ayrıca, şekil eksikliği nedeniyle ölüme bağlı tasarrufların geçersiz hale gelmesini önlemek için milletlerarası düzenlemeler de yapılmıştır⁶³.

⁶¹ Bu sonuca, MK.m.451/f.2 hükmünün kıyasen uygulanması suretiyle de varılabilir (İMRE/ERMAN, age., sh.66).

⁶² HATEMİ, age., sh.71,72; SEROZAN, age., sh.107. Benzer düzenleme için bkz. BGB.§ 2247/II,V.

⁶³ Bkz. “Vasiyet Tasarruflarının Biçimine İlişkin Kanun Uyuşmazlıkları Konusundaki 5.10.1961 tarihli La Haye Sözleşmesi” (RG. 17 Ocak 1983 - 17931).

4-) Kanuni İntikal Esaslarına Bağlılık Kuralı

Ölüme bağlı tasarruflar yorumlanırken, tereddüt hasıl olursa, miras bırakan aksini arzu ettiğini beyan etmiş olmadıkça, kanuni miras intikali esaslarına bağlı kalmak istediği karine olarak kabul edilir⁶⁴. Bu yorum kuralı, hem vasiyetnameler hem de miras sözleşmeleri bakımından geçerlidir.

Örneğin, miras bırakan (M), vasiyetnamesinde oğlu (A)'yı mirastan ıskat etmiş ve buna ait hisseyi eşi (E) ve kızı (B)'ye bıraktığını beyan etmiştir. Bu durumda, (A)'ya ait hisse (E) ve (B)'ye yarı yarıya mı tahsis edilmiş olacaktır, yoksa kanuni miras hisseleri oranında mı intikal edecektir? Murisin üzerinde tasarruf ettiği hisseyi (E) ve (B)'ye eşit şekilde tahsis ettiği kabul edilirse, murisin eşi (E), 14/32 kızı (B) ise, 18/32 oranında mirastan pay alacaklardır. Ancak murisin tasarruf ettiği hisse hakkında kanuni intikal hükümlerinin uygulanmasını istediği kabul edilirse, varılacak sonuç değişecek (E) 11/32, (B) 21/32 oranında miras payı alacaktır⁶⁵. İşte (M) aksini açıklamadıkça, kanuni intikal hükümlerinin esas alınacağı kabul edilmekte ve miras payları bu oranlara göre belirlenmektedir.

Aynı şekilde muris vasiyetnamesinde "**karım ile çocuklarımı mirasçı tayin ediyorum**" demişse, aksi tasarruf metninden anlaşılmadıkça, bu kişiler kanuni miras hakları oranında mirasçı nasbedilmiş sayılırlar.

Diğer bir örnek verelim: murisin "**çocuklarımı mirasçı nasbediyorum**" veya "**mallarımı çocuklarıma vasiyet ediyorum**" şeklinde bir ölüme bağlı tasarruf yapmış olması halinde, vasiyetnamenin düzenlenmesinden önce ölen bir çocuğun çocukları (yani murisin torunları) da bu kazandırmadan faydalanabilirler mi? Alman hukukunda, böyle bir halde, torunların ölmüş babaları lehine yapılan bağışı alabilecekleri kabul edilmektedir. Çocuğun vasiyetnamenin düzenlenmesinden sonra, fakat vasiyetçiden önce ölmesi halinde, aynı hüküm öncelikle uygulanacaktır (Bkz. BGB. §2068-2069)⁶⁶. Türk Medeni Kanununda bu yönde açık bir hüküm olmamakla birlikte, tereddüt halinde, yorumun kanuni miras intikali esaslarına bağlı kalınarak yapılması kuralından hareket edilerek aynı sonuca varılabilir. Fakat burada da tasarrufun yapıldığı esnadaki hal ve şartlara bakılmalı; muris ile torunları arasındaki iliş-

⁶⁴ OĞUZMAN, age., sh.173; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.325; İNAN/ERTAŞ, age., sh.223; TUOR/SCHNYDER/SCHMID, S.495; AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.151,152; GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.176,177; bkz. Yarg. 2. HD.'nin 26.11.1996 tarih E.12492/K.12380 sayılı kararı (İKİD., 1997, sh.12635).

⁶⁵ Benzer örnekler için bkz. İNAN/ERTAŞ, age., sh.223,224; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.325.

⁶⁶ İMRE/ERMAN, age., sh.103,104.

kilerin gergin ve hatta kopuk olduğunun ispatı halinde karine hükümden düşmelidir⁶⁷.

Medeni Kanunumuz, tereddüt halinde kanuni intikal hükümlerinin uygulanacağına dair genel bir hüküm ihtiva etmemekle beraber, bazı maddelerinde, ezcümle MK.m.587/f.3, 502/f.2 ve 525 de özel olarak bu tarz yoruma yer vermiş bulunmaktadır:

MK.m.587/f.3'e göre; vasiyetnamede veya miras sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe, terekeden bir malın mirasçılardan birine tahsisi, vasiyet olarak yorumlanmayıp, taksim (paylaştırma) kuralı sayılır. Aynı yaklaşım MK.m.502/f.2'de, mirasçılar lehine yapılan sağlar arası teberruların, miras bırakanın tasarrufundan aksi anlaşılmadıkça, birer taksim kuralı olarak anlaşılması gerektiği biçiminde ifade edilmektedir.

Böylece kuşku halinde, vasiyet kayırması yerine taksim eşitliği varsayılır. Aradaki değer farkı, vasiyetten farklı olarak⁶⁸, "denklik parası" ile kapatılır⁶⁹. Örneğin, miras bırakan vasiyetnamesinde terekesindeki gayri menkulü oğlu (A)'ya, bankadaki nakit parasını oğlu (B)'ye ve diğer menkul mallarını kızı (C)'ye bıraktığını bildirmiştir. Bu durumda ölüme bağlı tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ortada bir vasiyet değil, paylaşırma kuralı var sayılacak; söz konusu malların değerlerinin aynı olmaması dolayısıyla meydana çıkabilecek eşitsizlik de, hissesinden fazla alanın az alana aradaki farkı ödemesi ile bertaraf edilecektir. Örneğe göre, mirasın açıldığı gün gayri menkulün değeri 16 milyar TL, bankadaki nakit para 12 milyar TL ve menkullerin değeri 8 milyar TL ise durum şöyle olacaktır: Tereke $16+12+8=36$ milyar TL; her bir çocuğun kanuni miras hissesi $36/3=12$ milyar TL. dir. Şu halde (A), kız kardeşi (C)'ye 4 milyar TL. denklik parası ödeyecektir⁷⁰. Oysa ki, miras bırakan bu son arzularının birer taksim kaidesi olmadığını vasiyetnamede açıkça belirtse idi (ya da miras paylarına nisbeten ilgililer lehine yapılan kazandırmalar arasında aşık bir kıymet farkı bulunsa idi) bir ön vasiyetin kabulü gerekecekti. Bu durumda, her bir çocuğun kanuni miras hissesi 12 milyar, mahfuz hisseleri de 9'ar milyar TL. olduğundan, murisin menkul mallarını bıraktığı kızı (C)'nin mahfuz hisseseine $9-8=1$ milyar

⁶⁷ ESCHER, age., sh.95, no.19.

⁶⁸ Kanuni mirasçı, kendisi lehine yapılan kazandırmanın, bir taksim kaidesi değil de ön vasiyet olduğunu ispatlayabilir. Ancak vasiyet, mahfuz hisselerle tecavüz ediyorsa tenkise uğrar.

⁶⁹ İNAN/ERTAŞ, age., sh.225; SEROZAN, age., sh.158.

⁷⁰ Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, age., sh.415; AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.280.

TL.'lık tecavüz söz konusu olacak ve o, sadece 1 milyar TL.'lık bir tenkis talebinde bulunabilecekti.

MK.m.525'de yer alan, "miras açıldığı zaman henüz mevcut olmayan bir kimseyi terekenin tamamı veya bir kısmı veya terekeye dahil muayyen bir mal için namzet tayin etmek caizdir. Bu takdirde nakil ile mükellef -mirasçı veya lehine vasiyet yapılan- kimse müteveffa tarafından tayin edilmemiş ise, bu sıfat, kanuni mirasçıya aittir" hükmü de, miras bırakanın kanundaki miras kaidelerine (kanuni intikal esaslarına) bağlı kalmak istediği yolundaki karinenin özel bir görünümüdür⁷¹.

5-) Mirasçı Nasbı ve Muayyen Mal Vasiyetinin Teşhisine İlişkin Yorum Kuralı

Bazen ölüme bağlı tasarrufun mirasçı nasbı mı yoksa muayyen mal vasiyeti mi olduğu hususunda tereddüt hasıl olabilir. MK.m.463/c.2, bu yorum problemini halletmeye yönelik bir düzenleme içermektedir. Buna göre, "... Terekenin tamamını veya şayi bir cüz'ünü almak üzere bir şahsı tayin eden her tasarruf mirasçı nasbı hükmündedir". Şu halde, miras bırakanın yapacağı bir vasiyetname veya miras sözleşmesi ile, terekesinin tamamını veya belli bir oranını (1/2, 2/3, 1/5 gibi) bir şahsa bırakması halinde mirasçı nasbı söz konusu olur.

Ölüme bağlı tasarrufta mirasçı nasbı söz konusu olup olmadığını ortaya koyacak unsur, tasarrufta kullanılan deyimler değil, yorumla varılacak sonuçtur⁷². Bu bağlamda, miras bırakan terekesinin 1/3'ünü (A)'ya vasiyet ettiğini bildirirse dahi bu tasarruf vasiyet değil mirasçı nasbı sayılmak gerekir. Bunun gibi, vasiyetçi terekesine (tam veya aşağı yukarı) eşit olan bir malı vasiyet ettiğini söylemiş olsa, yine gerçekte bir mirasçı nasbının bulunduğu sonucuna varılabilir. Örneğin, büyük çiftliğinden başka hiç bir kayda değer malı olmayan bir çiftçi, sözü geçen çiftliği (A)'ya vasiyet ederse durum böyledir. Bu halde, onun çiftlik derken terekesinin tamamını düşündüğü söylenebilecektir.

Vasiyetçi, sadece belirli bir malını başkasına bırakmak istemiş fakat ölüme bağlı tasarruf metninde mirasçı nasbı terimine yer vermişse; bu, yapılan tasarrufun vasiyet olarak yorumlanmasına engel olmayacaktır. Örneğin, miras bırakan bir vasiyetname yapmış ve evindeki antika halı için (A)'yı mirasçı nasbettiğini bildirmiştir. Burada, kural olarak, halının (A)'ya vasiyet

⁷¹ GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.177.

⁷² OĞUZMAN, age., sh.138; İNAN/ERTAŞ, age., sh.224; KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, age., sh.325,326; KÖPRÜLÜ, age., sh.174,175; GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.178; DURAL/ÖZ, age., sh.239; AYİTER/KILIÇOĞLU, age., sh.101.

olunduğu kabul edilecektir. Aynı şekilde, çiftliği, fabrikası ve çeşitli başka malları bulunan murisin, yaptığı vasiyetnamede çiftliğinin 1/2 hissesi için (A)'yı mirasçı tayin ettiğini beyan etmesi, tasarrufun mirasçı nasbı sayılmasını gerektirmez. Zira muris, terekesinin şayi cüz'ünü değil, terekede yer alan bir gayrimenkulün 1/2 hissesini (A)'ya bırakmaktadır.

6-) Ölüme Bağlı Tasarrufun Yapıldığı Andaki Maddi ve Hukuki Durumlara Göre Yorumlanması Kuralı

Ölüme bağlı tasarrufun yapıldığı anla, hükümlerini meydana getirdiği an arasında az veya çok bir sürenin geçmiş olması sebebiyle maddi ve hukuki durumlarda, örneğin; para değerinin düşmesi, doğum, evlenme, evlat edinme ve benzeri bazı değişikliklerin olması kuvvetle muhtemeldir. Buna rağmen, vasiyetnameler, maddi ve hukuki durumlarda sonradan meydana gelen değişiklikler nazarı itibara alınmadan, yapıldığı andaki ilişkilere, daha doğru bir ifadeyle, o zamanki maddi ve hukuki durumlara göre yorumlanarak değerlendirilir⁷³. Zira, vasiyetçi çoğunlukla bu durumlardan haberdar olduğundan her zaman ölüme bağlı tasarrufu değiştirmek veya ondan rücu etmek imkanlarına sahiptir⁷⁴.

Miras sözleşmelerinde, vasiyetnamelerin aksine, ölüme bağlı tasarrufun yapıldığı andaki maddi ve hukuki durumlara göre yorumlanması kuralı, güven prensibi bakımından mutlak olarak bir uygulama bulamayacaktır. Bundan dolayı miras sözleşmesinin yapıldığı andan sonra maddi ve hukuki durumlarda meydana gelen bir değişiklik, miras sözleşmesinin taraflarının bu hukuki işlem ile elde etmek istedikleri müşterek amaçlara uygun ise, nazarı itibara alınacak, aksi halde değişikliğe itibar edilmeyecektir. Böyle bir çözümlerin kabulü, miras sözleşmelerinde, vasiyetnamenin aksine, tek

⁷³ Mesela, aradan geçen zaman içinde vasiyet edilen paranın değeri çok düşmüş olsa bile, para değerindeki değişikliğe göre vasiyet miktarı değiştirilemeyecektir.

⁷⁴ İNAN/ERTAŞ, *agc.*, sh.224; GÖNENSAY/BİRSEN, *agc.*, sh.177. Bazı yazarlara göre, miras bırakanın vasiyetnamesini düzenlerken göz önünde bulundurduğu durumlar, vasiyetname açıldığı zaman olağanüstü değişikliklere uğramış ve bu sebeple de, miras bırakanın vasiyetnameyi yaparken izlediği amacın gerçekleşmesi imkansız hale gelmişse, ölüme bağlı tasarrufun yorum yoluyla değişen durumlara uyarlanması mümkündür (SEROZAN, *agc.*, sh.148,149; DURAL/ÖZ, *agc.*, sh.234). Kanaatimizce bu yaklaşım ancak, vasiyetçinin söz konusu değişikliklerden ölümüne kadar haberdar olmadığı ve vasiyetnamede ölüme bağlı tasarrufun değişen durumlara nasıl uydurulabileceğine (yani miras bırakanın farazi iradesinin ne yönde olabileceğine) ilişkin bir tutamak noktası bulunduğu hallerde benimsenebilir.

tarafı bir irade beyanı ile her zaman cayma imkanının bulunmamasından kaynaklanmaktadır⁷⁵.

IV. Medeni Kanunun Ölümüne Bağlı Tasarruflara İlişkin Özel Yorum Kuralları

Ölüme bağlı tasarrufların yorumuna egemen olan ilkeler izah edilirken bu ilkelerin Medeni Kanundaki birer yansıması niteliğini taşıyan bazı özel yorum kurallarına (MK.m.451/f.2; 519/c.2; 462/f.2; 463/c.2; 502/f.2; 587/f.3, 525) zaten değinmiştik. Şimdi ise, yasanın öngördüğü diğer özel yorum kurallarına kısaca temas edeceğiz:

Muayyen mal vasiyetinin ifası mükellefiyeti kendisine yüklenen kimse, o mal terekeden çıkmadığı takdirde, ölüme bağlı tasarruftan aksi anlaşılma-dıkça bu mükellefiyetten kurtulur, yoksa onu tedarik ederek vasiyet alacaklı-sına vermesi gerekmez (MK.m.464/son). Örneğin (M), vasiyetnamesinde: “Tablolarımı (A)’ya bırakıyorum, ancak; Hoca Ali Rıza’nın büyük ve Boğaz manzaralı tablosunu (B)’ye verecektir” demiş, ancak bu tablolar arasında böyle bir tabloya rastlanmamıştır. Şu halde, ölüme bağlı tasarrufta aksi be-lirtilmedikçe (A)’nın söz konusu tabloyu tedarik ederek (B)’ye verme mü-kellefiyeti yoktur⁷⁶.

Vasiyeti ifa ile mükellef mirasçı veya vasiyet alacaklısı, miras bırakan-dan önce öldüğü, mirastan mahrum olduğu veya mirası red ettiği için mirasta hak sahibi olamazsa, vasiyet borcu ortadan kalkmaz (MK.m.466/f.2). Bu durumda onun aradan çekilmesinden yararlanan, onun yerine geçen kişiler vasiyeti ifa etmekle mükellef olurlar⁷⁷. Kanunun buyurucu ifade tarzına

⁷⁵ GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.183; İNAN/ERTAŞ, age., sh.227. Özellikle, miras bırakanın hayatta aldığı bir edim karşılığında yaptığı bir para vasiyetine, ölüm anında pa-ranın satın alma gücünün çok düşmüş olması halinde emprevizyon nazariyesi uygulan-a-caktır. Oysa vasiyetnamede, emprevizyon nazariyesine kaide olarak yer yoktur. Vasiyet-namede, miras bırakanın yeni duruma uymak konusunda tek taraflı olarak elinde bulunan imkanları kullanmamış olması değişen durumlara yorum yolu ile uyulmasını güçleştir-mektedir. İki taraflı bir muamele olan miras sözleşmesinde ise, tek taraflı irade ile yeni duruma uydurma imkanı olmadığından, değişen durumlara uyarlamanın yorum yolu ile sağlanması daha kolay kabul edilmelidir (GÖNENSAY/BİRSEN, age., sh.183).

⁷⁶ Bkz. HATEMİ, age., sh.98.

⁷⁷ Roma hukukunun eski anlayışına göre, vasiyet borcu, onu ifa ile mükellef olanın şahsına bağlı idi. Vasiyet ile mükellef olanın ortadan çekilmesiyle, onun ifa ile mükellef bulun-duğu vasiyet borcu da ortadan kalkardı. Fakat sonraları, Roma hukukunda da, murisin fa-razi iradesine dayanılarak, ortadan çekilen vasiyet mükellefinin bu borcu, kazandırmanın hükümsüzlüğünden istifade eden, mirasçılarının borcu oldu. Pandekt hukuku ise, eski Roma hukukunu tamamiyle terk ederek, ilk mükellefin ortadan çekilmesine rağmen, ona tahmil edilmiş olan tasarrufun müstakilen devam etmekte olduğu prensibini kabul etti

rağmen bu hüküm de bir yedek hukuk kuralıdır. Eğer murisin iradesi o yönde ise, vasiyet borçlusunun ortadan çekilmesi, ona bağlı olan kazandırmaların da hükümsüzlüğü sonucunu doğurabilir. Bu hükmün, ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutmaya yönelik yorumlayıcı bir yedek hukuk kaidesi olduğu BGB. §2161'in ifadesinden de anlaşılmaktadır: Buna göre, “muris hilafını arzu etmiş olmadıkça, vasiyeti ifa ile mükellef olan kimse mirasçı veya musaleh olamasa bile vasiyet muteberdir”.

Mirastan feragat, belirli bazı kişi veya kişiler lehine yapılmışsa, bunların miras bırakandan önce ölüm, mahrumiyet, red gibi sebeplerle mirasçı sıfatını kazanamamaları halinde feragat hükümsüz sayılır ve feragat eden miras bırakana mirasçı olur (MK.m.476/c1). Burada kanun, ölüme bağlı tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, belirli kişiler lehine yapılan feragatin bozucu bir şarta bağlı olarak yapıldığını karine olarak kabul etmektedir. Aynı şekilde mirastan feragat belli bir kişi lehine yapılmamışsa, en yakın ortak kökün alt soyu lehine yapılmış sayılır ve bunların herhangi bir sebeple mirasçı olamaması halinde, feragat yine hükümden düşer (MK.m.476/c.2).

Vasiyetçinin önceki vasiyetnameden rücu ettiğini bildirmeden ikinci bir vasiyetname yapmış olması halinde, yeni vasiyetnamenin şüphe götürmez (tereddüde yer vermez) şekilde öncekini tamamladığı anlaşılmadıkça, ikinci vasiyetname öncekinin yerini alır (MK.m.491/c.1). Böylece, sonraki vasiyetname ile önceki vasiyetnameden rücu edildiği farz edilmiş olmaktadır.

Şekle ait noksan vasiyetnamenin tanzimine iştirak edenlere (notere ve şahitlere) veya bunların aileleri efradından birine (usul, furu, kardeşler ve eş) teberru yapılmaktan ibaret ise, vasiyetnamenin tümü değil, yalnız o teberru iptal olunur (MK.m.500/f.2).

Vasiyet alacaklısı vasiyetçiden önce (beklenmedik biçimde erkenden) ölecek olursa ve tasarrufta herhangi bir ikame öngörülmüş değilse, vasiyet edilen değer terekeye (aslında vasiyet borçlusuna) kalır (MK.m.523/c.2).

Son olarak şunu belirtelim ki, yukarıdaki yasal yorum kurallarının her biri, miras bırakanın aksini belirtmediği durumlarda, belirli bir hukuksal sonucun istendiğini varsayarlar. Her ne kadar bu kuralların bir bölümü geleneksel yorum kuralı söylemiyle kaleme alınmış olmayıp, düpedüz birer “emredici kural” görünümündeyse de, bu kuralların miras bırakanın açık ya da kapalı irade beyanıyla, hatta çağdaş anlayışa göre, yorum kuralının çözümü somut olayda amaca uygun düşmüyorsa, onun “farazi irade beyanı” ile bile

